

KOBILAR

// Mirjana Šipek

»Spevno in glasno žvrgolenje v manjšem sestoju bukovih dreves v osrčju Slovenskih goric je med mojim fotografskim pohodom pritegnilo mojo pozornost. Kmalu mi je pogled razkril spretnega pevca, kobilarja (*Oriolus oriolus*), ki je z gosenco v kljunu zvedavo sedel na bukovi veji. Kobilar je priletel potešit lakoto mladiču, ki je zaloge svoje energije porabljal verjetno za prve letalske poskuse v gozdni podrasti.

A le kako se je ta malček znašel tako daleč od gnezda?»

»VELIKA GOSPODA JE RADA KASNA.«

Z besedami velikega ljubitelja in poznavalca narave, Frana Erjavca, začnimo zgodbo o kobilarju ali vugi, kakor so ga imenovali včasih. Pred približno 150 leti je zapisal: »Velika gospôda je rada kasna. Potem je tudi kobilar velik gospod, kajti on se med najzadnjimi pticami vrača spet v naše kraje. Belo cvetje se že trebi iz jablan in hrušek, druge ptice že davno valé, nekatere pa že mladino pitajo, ko nam glasni: siv kobil! naznanja prihod plemenitega ptiča; in sadje še ni jelo zoreti, se že spet pripravlja na odhod. Samo kake tri mesece živi pri nas, tri četrti leta pa drugod možuje. Človek bi po tem skoro sodil, da kobilar ni naš pravi ptič, da k nam pride le v gôstje. Ali kraj vsega tega je kobilar vendar naš pravi domači ptič, kajti ptič je ondi doma, kjer ima gnjezdo, kjer svojo mladino odgaja — in to dela kobilar pri nas, ne pa na ptujem. To mu pa pritrđimo, da nas po svojem lepem zlatem perji opominja na gîzdave ptice toplejših krajev.«

Prvi pogled na to karizmatično ptico nas res utegne zavesti, kakor pravi že Erjavec, da gre zaradi njene rumene obarvanosti za kakšno eksotično vrsto. Vendar pa je kobilar naša ptica, ki se izda z značilnim žvrgolenjem. Le vidimo jo redkeje zaradi plaš-

Samec **KOBILARJA** (*Oriolus oriolus*) je bleščeče rumeno in črno obarvan. Mladostni osebk in samice so zgoraj zelenkasto rumeni, spodaj pa zelenosivi.
foto: Mike Langman / RSPB images

nosti in zadrževanja v krošnjah. A zrelim sadežem v sadovnjakih se ne more upreti, še posebno češnjam. Takrat imamo največ možnosti, da v bližini naselij in sadovnjakov to karizmatično ptico tudi uzremo.

Kobilar je svoje slovensko ime dobil zaradi oglašanja, ki spominja na »siv kobil«, medtem ko latinsko ime »oriolus« izhaja iz besede »aureolus«, ki pomeni zlato, in se seveda nanaša na rumeno barvo peres, ki krasijo samca. Samica je obarvana skromneje v zelenkasto rumenih odtenkih.

SELITVENI REKORDER

Razširjen je na izjemno velikem območju, vse od zahodne Evrope pa do Sibirije in na jugu do severne Afrike. Severni del območja razširjenosti sega na Britansko otočje. Prezimuje v ekvatorialni in vzhodni

Mladiča kobilarja je pritegnila muha. A tokrat mu je še ne bo uspelo upleniti. Malček je še povsem odvisen od hrane, ki mu jo prinašata skrbna starša.

foto: Dušan Šipek

Afriki. Med vsemi našimi obročkanimi ptiči je eden izmed selivcev na dolge razdalje. Na Ljubljanskem barju leta 1998 obročkani kobilar je bil čez dve leti zabeležen v 6356 km oddaljenem Kongu.

SAMICA JE VODJA »GRADBENIH DEL«

Samec se s prezimovališč običajno vrne sredi maja, in sicer teden dni pred samico. Z graditvijo gnezda pričneta približno pet dni po njenem prihodu. Mošnjato gnezdo med dvema vejama spleta le samica, pri tem pa ji samec lahko pomaga z zbiranjem primerne gradbenega materiala, ki sestoji iz trave, mahu, listja, papirja, dlake in celo plastičnih trakov. Samica v maju in juniju izleže tri do pet belo pikčastih jajc, iz katerih se po 18-19 dneh izvalijo mladiči, običajno dva do trije. Če so v leglu štirje mladiči, je celo v dobrih letih eden slabše prehranjen in v rasti zaostaja za drugimi. V letih, ko je hrane manj, je takšen pojav opazen že v manjših leglih. Zdravi, dobro razviti mladi kobilarji se, kakor hitro je le mogoče, razpršijo visoko po krošnjah, da so le letalna peresa dovolj razvita. Vendar pa so opazovanja legel s tremi ali štirimi mladiči razkrila, da strmoglavljenje

KOBILAR s plenom v kljuno čaka na pravi trenutek, da nahрани mladiča, ki poletava po podrašti.
foto: Dušan Šipek

Prvi pogled na to karizmatično ptico nas res utegne zavesti, da gre zaradi njene rumene obarvanosti za kakšno eksotično vrsto.

vendar je delež spodletelih gnezditvev zaradi plenilcev majhen. Še največ izgub nastane zaradi vplivov človeka ali močnejših neurij. Število mladičev v leglu je močno odvisno od vremenskih razmer, ki lahko povzročijo velika, a kratkotrajna nihanja v številčnosti kobilarjev na regionalni ravni. V Angliji je po opazovanjih največji upad števila mladičev povzročilo slabo junijsko vreme. V toplem in suhem juniju sta namreč kobilarja vzredila trikrat več mladičev kot v deževnem in hladnejšem mesecu. Slabe vremenske razmere v nemalo primerih povzročijo pogin celotnega legla. Če prvo gnezdenje iz različnih razlogov le spodleti in je dovolj zgodaj, da se lahko razvije še drug zarod, bo samica ponovno gnezdila.

Ta izredno živobarvni ptič prebiva v vlažnih listnatih gozdovih, parkih, vrtovih ter drevoredih.
foto: Dejan Bordjan

nekoliko šibkejšega mladiča v podrast ni redkost. Zvesta starša obiskujeta tudi te mladiče, a nimamo podatkov, kolikšno je njihovo preživetje. Zgodbo o verjetno strmoglavljenem mladiču pripovedujejo tudi naše fotografije. Tudi tu je skrbni roditelj nosil hrano svojemu mladiču v podrast, a o končnem izidu te tekme z naravo ne vemo prav veliko.

NEUSTRAŠNA STRAŽARJA ZARODA

Kobilarja sta izredno dobra stražarja in zelo dobro varujeta svoj zarod. Agresivni ptici preženeta večino plenilcev, ki bi utegnili škodovati podmladku. Opazovano je bilo gnezdo kobilarja le 15 metrov od gnezda škrjančarja (*Falco subbuteo*). Ko je le-ta preletel kobilarjevo gnezdo, ga je kobilar preganjal iz gozda več kot kilometer. Zagotovo pa imajo premoč plenilci, ki napadajo v skupinah. Tako so v Angliji glavni kobilarjevi plenilci srake (*Pica pica*), kavke (*Corvus monedula*), črne vrane (*Corvus corone*) pa tudi veeverice (*Sciurus sp.*),

POPULACIJA JE ZA ZDAJ V DOBREM STANJU

V Evropi je populacija kobilarjev ocenjena na približno 4 do 8 milijonov gnezdečih parov. Po podatkih IUCN je trend evropske populacije trenutno neznan. V nekaterih območjih EU so ocenili, da se velikost njegove populacije povečuje. V zahodni Evropi ga slišimo žvrgoleti v parkih, delno odprtih listopadnih gozdovih, obrežnih vrbovih in topolovih gozdovih, tudi v nasadih gozdnega drevja in drugih kultiviranih površinah z drevjem. Več virov pa omenja prav topolove nasade kot optimalno življenjsko okolje kobilarja, sploh na njegovem skrajnem severnem območju razširjenosti. V Veliki Britaniji je prav izguba velikih topolovih nasadov povzročila upad populacije kobilarjev, saj je bilo več kot 90 % vseh najdenih gnezd v nasadih hibridnega črnega topola. Kljub trenutnemu dobremu stanju populacije pa je po ocenah posameznih strokovnjakov vrsta lahko v prihodnje ogrožena zaradi klimatskih sprememb. Uspeh zaroda je namreč, kakor smo videli, močno povezan z vremenskimi razmerami.